

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

VIII. De Ven. Sacerdote Bartholomæo Columnensi Frigidionariæ
reformationis promotore, cæterisq[ue] ipsius reformationis primis
autoribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

ta in sacra penitentiā confessione intelligēs, vberimē fieret, ad cuius lacrymas pleriq; cōpūcti, seculo relicto, seiplos arctissimæ vitæ, ac penitentiæ in monasterijs agenda perpetuò mancipauerūt, cū totum mundū cernerent in maligno positū.

II. **A**nno Dñi MCCCXCVI. quo tempore Petri Sedem Bonifacius IX. legitime tenebat, & in Cathedra presidentia Petrus de Luna Benedictus XIII. in schismate contra verum Pontificem electus sedebat, velut alter Elias, & novus Abraham zelo divini honoris armatus, ob Dei honorem, & amorem egrediens de terra sua, & de domo Patris sui, cepit per omnes Italiz provincias discurrere, in similitudinem ignis, & fulguris corruscantis, Verbum salutis cunctis annuñciando peccatores ad penitentiam vocando, contra vitia acriter exaggerando, errores conuellendo, virtutes ferendo, confessiones sacramentaliter audiendo, penitentias salutes iniungendo, & multa mirabilia patrando, primò quidem per Hetruriam, mox Æmiliam, deinde Marchiam Taruissinam peragrando, in qua diutius commoratus, & præsertim in ciuitatibus Venetiariū, Patavij, ac Vicentiæ, in quibus fructū tum vberem tulit, & copiosum, vt non solum ad illius prædicationem plures vitæ præterite penititudine ducti, illam per penitentiam in melius commutarent: verum etiam ex Ecclesiasticis non pauci arctioris vitæ desiderium concipientes, vel novos Ordines instituerent, vel antiquos Regularium ordines arctioribus institutis reformatos, illis tanquam vinculis sese obstringerent, & alijs id faciendi exemplum efficacissimū præberent. Fuerunt in ijs primi quidem D. Gabriel Gondulmerius, & D. Antoninus Corarius Patrij Veneti, & Gregorij XII. alter quidem ex sorore, alter verò ex fratre nepotes, qui sacri Canonicoꝝ antea secularium, nunc Regularium Ordinis S. Georgij in Alega nuncupati prima fundamenta posuerunt, vterque ad Cardinalatum ab ipso Gregorio XII. euectus, sed prior Summus etiam Pontifex post Martinum V. renunciatus, & Eugenius IV. vocatus: vterque de nostra Congregatione Lateranensi, quam optimè meritis. Tertius verò fuit Ven. D. Ludouicus Balbus Patricius item Venetus, antea Prior monasterij S. Georgij de Alega, tunc Ordinis Canonicoꝝ Regularium S. Augustini, postea D. Benedicti monachus, & illustrissima reformationis, & Congregationis monachorum S. Iustinz, nunc Cassinensium autor, per quem monastici Ordinis vigor, & splendor in Italia est restitutus, postea Taruissinus Episcopus, qui post multos labores pro Dei gloria exaratatos, sancto sine quiescens, in Capitulo Cœnobij sanctæ Iustinz Patavinz, cum epistaphio est tumulatus. Quartus fuit eximius, & excellentissimus legum Doctor, & in Patavino Gymnasio Iuris Ciuilibus primarius interpret Dominus Albericus de Ad-

uocatis, vulgo de Auogadis nobilis Bergomensis, aut, vt alijs placet, Brixionis, nihil enim refert, qui ad prædicationem prædicti Venerab. & sancti Sacerdotis Domini Bartholomæi, coe de compunctus, seculi vanitatibus nunciare remittens, Venetijs in monasterio sanctorum Ioannis & Pauli Ordinis fratrum Prædicatorum regularem habitum suscepit, quique ad tantam humilitatem descendit, vt quia propter bigamiam ad ordines clericales suscipiendos omnia foret idoneus, Conuersorum habitum suscipere dedignatus non fuerit: qui tandem post reformationem Frigidianam inchoatam, per Sedem Apostolicam à bigamia vsque ad Diaconatum dispensatus, habita licentia à Fratre Thoma Frimano Prædicatorij Ordinis tunc Generali Magistro, in monasterio Frigidiano multorum Canonicoꝝ institutum, & habitum accepit, & per varias Ciuitates Dei verbum in frequentissimo concursu populorum, qui ad illum tanquam ad Oraculum accurrerant, per spūm a liquoꝝ annorum annuñciando, nostram Congregationem mirificè decorauit. Quibus fuit Ven. Sacerdos nomine Beltramus, qui prope Taruissū in Ecclesia B. Mariz Magdalenz multos religiosos in maxima spūitus humilitate, paupertate, & vitæ sanctitate degentes cōgregauit. Etiam innumeros cōuertit idē Ven. Pater Bartholomæus, qui vel in statu laicali sanctissime vixerit, vel religionis probatus ingressi, post peractam penitentiam, sancto sine quiescerunt.

Sed omnis externis, & ad nostra pedem referendo, inter alia præclara huius Sancti vincinora, quæ non sine diuino consilio meditata, egregiè tandem præstitit, præclarissimum extitit Canonici Ordinis in Italia plurimum relaxati, & propemodū labentis, reformatio, primū in monasterio S. Mariz de Frigidiana inchoata, mox illo adhuc superflite in pluribus alijs locis, monasterijs propagata, & illo adiuuante dilatata. Hæ verò quoniam modo præstiterit, altiori nunc indagine perquirendum, & ex veridicis illorum temporum Autoribus & authenticis documentis fultus, & diligentius explicandum occurrit. Erat locus in agro Lucensi, vt capite proxime præcedenti notatum, ibiq; monasterium Canonicoꝝ S. Mariz de Frigidiana nuncupati, laudabilis quidē vitæ, ac sanctæ cōstitutionis fama celebri olim notissimū: Verū propter casum tantum dictas, cū in spiritualibus, cū etiā in temporalibus satis imminutū: deficientibus n. necessitas, sine quibus præfens vitæ transigere potest, ipsi quæ etiā numerus Canonicoꝝ in dicto monasterio fuit imminutus, & cōsequenter vigor canonice discipline relaxatus, & enervatus. Et licet post peractā à Lucensi Episcopo visitationē, quæ facta fuit anno 1382. a liquidatus in spē erecti, rursus imminētē pauperes Canonici reparari totis viribus adnixi fuissent, quæ occasio fuisse vide-

1. D. Antonino reformationem Frigidianam ad annum 1400. referendi, sed ad 1380. 2. parte Summæ Historialis tit. 15. cap. 10. 3. ne. cap. 27. §. 2. superius allegatis apparet, quod in monasterio reformationem sub silentio, sed in impedimento, ad finem optatum peruenire non solum acquirerant: verum etiam frequentes transitus armatorum, & incursum prædicatorum, loco sapius excedere, & intra tantum seculi recipere cōstiti fuerant, vt ex lib. 2. reformationis Ecclesie sancti Dalmatij per Leonem Episcopo opus illis factæ, superius memorata liquet. Verū illorū desiderium omnino potestatum fieri tandem passus non est, sed in tempore oportuno militi illis adiutorum strenuissimum Ven. Patrem D. Bartholomæum Colomannem, qui in suo per Hetruriam discursu cum veniens, cognito illorum proposito, visum in monasterio, & loco ad tam pium opus suum propere idoneo, ad illud promouendum, & ad maiorem pro viribus statim animū adiecit: vnde in Æmiliam, & Marchiam Taruissinam descendit, mox in Lombardiā proficiscens, quæ prædicando, quæ confessiones audiendo, & alia peracta opera prædicando, viros nonnullos religiosos, & ad tantum opus inchoandum idoneos reperit: tegebat Deus corda paulatim colligendo, ut prout monasterium cepit destinare. Cōgregatio per idem tempus Bonifacium IX. facta, duo illius animum excitante, mentis eorum ad idem opus dirigere: nam anno sui Pontificatus & nostræ salutis 1401. octavo Calendas Aprilis decessit Apostolicis ad Abbatem Petrum Celozareo Papæ, & Priori S. Frigidiani Lucensi, & S. Augustini Pisanz Duce Capitulum Canonicoꝝ illos egerat, iuxta Benedicti XII. decretum, & Constitutiones ab eodem Benedicto pro reformatione Canonicoꝝ regularium promulgatas, mandauit publicari, & executioni mandari. Eo igitur anno dictus Ven. Sacerdos ex ciuitate Papiæ recessit, & ad nos degebat, duos S. Petri in Cælo aureos canonicos profectos, viros eximios, scientia & vitæ integritate præclaros, vt S. Antoninus scribit. Frigidianam, ad ponenda fundamenta reformationis primitus destinauit, qui verò fuit Jacobus Philippus Bergomensis in supplemento Canonicoꝝ nouissimæ editionis lib. 14. folio 1407. quorum primus sic scribit: Nostrom anno 1401. ante Leonem de Carrate, Cuius Mediocritate, eiusdem Ordinis viro, Canonibus sanctæ Mariz de Frigidiana Lucana Duce reformante, ipsorum accuratius explicans sic ait: At quæ veritas conuenit habetur, in videlicet extiterunt reformationis sancti regularium obsequia ante D. Leonem de Carrate, & Dominum Thadæum de Bonis, seu sicca-

ter D. Antonino reformationem Frigidianam non ad annum 1400. referendi, sed ad 1380. vt ex 2. parte Summæ Historialis tit. 15. cap. 10. in fine, & cap. 23. §. 2. superius allegatis apparet: ipsam nihilominus reformationem subsilentibus eisdem impedimentis, ad finem optatum perducere non solum nequieverant: verum etiam ob frequentes transitus armatarum, & incurfiones prædonum, loco sæpius excedere, & intra civitatem sese recipere coacti fuerant, vt ex literis donationis Ecclesie sancti Dalmatij per Lucensem Episcopum illis factæ, superius memoratis, liquet. Verum illorum desiderium omnipotens Ieritum fieri tandem passus non est, sed in tempore oportuno misit illis adiutorem strenuum ipsum Ven. Patrem D. Bartholomæum Columensem, quin suo per Hetruriam discursu Lutetiam veniens, cognito illorum proposito, viso etiam monasterio, & loco ad tam pium opus summo periculo, ad illud promouendum, & adiuvandum pro viribus statim animû adiecit: vnde in Epistola, & Marchiam Taruffinam descendens, mox in Lombardiâ proficiscens, quâ prædicando, quâ confessiones audiendo, & alia pietatis opera præstando, viros nonnullos religiosos, & ad tantum opus inchoandum idoneos, oportu tetigerat Deus corda paulatim colligens, ad præstatum monasterium cœpit delineare. Cognitionem per idem tempus Bonifatium IX. Pontificem, Deo illius animum excitante, mentis accessu ad idem opus dirigere, nam anno sui Pontificatus 11. & nostre salutis 1401. octavo Calendas Aprilis datis literis Apostolicis cœpit delineare. S. Petri in Cælo aureo Papæ, & Prioris S. Frigidiani Lucensis, & S. Augustini Pisanæ Diocesis, Provincialis Capitulum canonicorum illos cogere, iuxta Benedicti XII. decretum, & Constitutiones ab eodem Benedicto pro reformatione canonicorum regularium promulgatas, mandavit publicari, & executioni demandari. Eo igitur anno dictus Ven. Sacerdos ex civitate Papia, vbi tunc debebat, duos S. Petri in Cælo aureo canonicos professos, viros exitiatos, scientia & vitæ integritate præclaros, vt S. Antoninus scribit Frigidianam, ad ponenda fundamenta Reformationis primitus destinavit. qui verò fuerunt hi duo viri, explicant Volateranus lib. 21. & Iacobus Philippus Bergomensis in supplemento Chroniconum nouissimæ editionis lib. 14. sub anno 1407. quorum primus sic scribit: *Nouissimè vero anno 1401. autore Leone de Carrate, Cive Mediolanensi, eiusdem Ordinis viro, Cœnobium sanctæ Mariæ de Frigidiana Lucana Diocesis reformante, Frigidianam nominauit.* Posterior verò rem ipsam accuratius explicans sic ait: *At qui fuerunt præfati duo viri, authenticè scripturis, & certè veritate comprobata habetur. hi videlicet extiterunt eundem sanctæ regularis obseruantia autores D. Leo de Carrate, & Dominus Thadæus de Bonafio, seu secun-*

dam alios de Bonafio Papiensi, Canonici ambo regulares Cœnobij S. Petri in Cælo aureo Papæ professi, & ipsi Ven. Patris Bartholomæi sacerdoti Dei præconi celeberrimi, Ciuis, Romani de Columna, consilio, & hortatu ad præfatum locum se recipientes, sanctam reformationem sub regulari eiusdem Ordinis obseruantia, & sub altissima paupertate Dei cooperante gratia fundauerunt. Siquidem Leo, qui antea Leonardus dictus est, dum præfati Cœnobij S. Petri in Cælo aureo Prior existeret, & iurè Canonici doctor eximius, vir sanctus, & quasi alter Elias Dei spiritui seruens, per omnia certè probatus, & celo arctior vita, & præfato Cœnobio ad eum locum reformandum, de consensu tamen Abbatis, & Conuentus, gaudens se contulit: quod & publico super hoc instrumento rogato, manu Ioannis de Pisanis, Notarij, & Ciuis Papiensis apparet. Eius exemplar vsq; ad nostra tempora penes quendam Ciuem Papiensem de Vecchijs repositum esse dignoscitur. Hanc itaq; virum paulo ante præfatus Ven. Sacerdos, & Concanonicus eiusdem Cœnobij S. Petri Dominus Thadæus, diuino qui nunquam cessat, & præfati sacerdoti Bartholomæi iussu, anno Domini 1402. præfata Frigidiana Canonice Vicarie, & subinde Prior non imposito post, dicti Domini Bartholomæi, & præfati Conuincuntur, incredibili providentia gubernauit. Hæc ille in nouissima librorum suorum recognitione, in qua multos errores, qui in prioribus editionibus irreplebant, ingenue retractauit, de veritate ductus, vt ipsemet in eiusdem retractationis præfatione, siue in epistola nuncupatoria, & liminari ad Reuerendiss. Antoniorum S. Prædix presbyterum Cardinalem adnotauit. Porro præfati Canonici Frigidianam transmissi, quod monasterium fere desitutum esset, Canonicis ad paucos redactis, illisq; propter imminetia pericula intra Ciuitatem apud sancti Dalmatij Ecclesiam vt plurimum degentibus, & quia monasterium sub Episcopi Lucensis potestate iam ab aliquot annis erat constitutum, siue cuius licentia nec ad monasterium accedere valebant, nec illud reformare, non statim ad illud accesserunt, sed ad vicinum Carthusianorum Cœnobium, cui tunc R. P. D. Nicolaus de Albergatis, qui postea fuit Episcopus Bononiensis, & S. R. E. Cardinalis præsidebat, immediate diuerterunt. Qui nō solum illos benignissimè suscepit, & per aliquot dies necessaria ministravit: sed ad obtinendum ab eodem Episcopo monasterium eū omnibus ad illud spectantibus, & cum libera facultate illud reformandi efficaciter operam suam impendit: & tandem monasterio obtento, ipsemet R. P. D. Nicolaus eos personaliter ad prædictum monasterium voluit comitari, & in possessione, vt aiunt, immittere, suscipientibus illos cum summo gaudio pauperulis monasterij Canonicis, & de illorum proposito collatantibus, & ita Deo fauente, sanctissimaq; Dei Genitrice loci tutelari suis precibus iuuante, posita fuerunt prima fundamenta illius sanctissimæ reformati-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ois Canoniorum Regularium in Italia, sub Pontificatu Sanctissimi Pontificis Bonifacii IX. anno illius 12. & humane salutis MCDL. quibus positus, sequenti

Anno MCDLidem Ven. Pater D. Bartholomæus cum socio, nomine Benedicto Ariminensi, qui fuerat Gregorij Papæ XII. tunc Cardinalis familiaris, Papiæ recedens, ad idem monasterium contendit, & die 6. Maij eurrente, festo S. Ioannis ante portam Latinam, Lucæ peruenit: die vero 27. eiusdem mensis, in festo S. Ioannis Papæ, & martyris, habitum Canoniorum Regularium in monasterio S. Mariæ de Frigidonaria suscepit: qui die 6. Junij electus est ab ipsis Canonice in Priorem, in festo S. Philippi, qui fuit vnus de septem primis Diaconibus, & die 8. eiusdem mensis, in festo S. Medardi Episcopi, confirmatus ab Episcopo Lucensi, secundum antiquam consuetudinem Priori ipsius monasterij, & eodem die in possessionem positus, presentibus prædicto Ven. P. D. Nicolao Priore Carthusiæ, & D. Michaële Rectore Hospitalis misericordiarum, & Ser. Guidone de Petra sancta, testibus vocatis & rogatis: die vero 11. in festo S. Barnabæ prædictus D. Benedictus Ariminensis habitum Canoniorum Regularium de manibus ipsius Ven. P. D. Bartholomæi Prioris accepit. Ipsū autē Ven. P. D. Bartholomæum secuti sunt statim ex ciuitate Papiæ tres alij, tum generis nobilitate, tum virtute illustres, & religiosi viri, D. Petrus de Rido sacerdos, & legum Doctor in Gymnasio Papiensi, & D. Galdinus Placentinus ex Comitibus Bardi nunc Principibus Landis vocatis, qui erat aulicus, & familiaris Ducis Mediolani, tunc Papiæ commorantis, & D. Nicolaus de Curte nobilis Papiensis, & ipse familiaris eiusdem Ducis Mediolani. Qui Frigidonariam venientes, & Canoniorum habitu suscepto, in magna continentia, paupertate, & vitæ austeritate viucentes, magna lumina nostræ Congregationis euaserunt. Hæc omnia ex antiquis instrumentis, & præsertim ex charta vetusta in pergamento ex monasterio S. Frigidiani accepta, quam pro teste habeo. Canonici verò dicti monasterij, qui reformationem exceperunt, fuerunt numero quinque, videlicet Frater Ioannes de Pergamo, qui de anno 1405. fuit Prior, Fr. Hieronymus Teuthonicus, Fr. Augustinus de Pisis, Fr. Michaël de Salis, & Fr. Franciscus seu Franciscinus de Placentia. Et hi quidem reformationis Frigidonariæ primi auctores fuerunt, septem Regulares antea Canonici, tres sacerdotes seculares, videlicet D. Bartholomæus Columnensis, D. Benedictus Ariminensis, & D. Petrus de Rido Patauinus. Duo nobiles laici D. Galdinus Comes Bardi, & D. Nicolaus de Curte Patricius Ticinensis, ambo aulici & familiares Ducis Mediolanensium, quorum nomina ex varijs instrumentis dicti monasterij, & chartis membrana-

ceis in diuersis locis reperitis, non paruo labore collegi: quandoquidem omnia simul notata in antiquis scripturis nullibi reperire licuit, quippe qui non omnes in eodem loco manserunt, sed ad alia monasteria reformanda accesserunt, varijsque locis vitimum diem obierunt, vti progressu præterbit. vnde obiter causam colliges, cur scriptor prædictus Frigidonarium in Historia de sacris Imaginibus Lucensibus, locum sepulture prædictorum Canoniorum ignotum esse, quod putatum omnino in monasterio Frigidonario defunctorum, quod verum non est, nisi in varijs locis, prout Deus placuit, naturæ debuit soluerunt.

Sprædictis verò post aliquot dies sese aliam. **S**xit Fr. Iacobus de Adoecatis Bergomensis, Albericus in seculo vocatus, de quo supra dictum fuit. hic enim cum Ven. Patris D. Bartholomæi suasionibus, & prædicatione accessit seculum relinquens, habitum Fratrum Prædicatorum Venetijs in monasterio sanctorum Iohannis, & Pauli suscepisset, quod illud monasterium, contra quam crederat, aliquantisper relaxatum deprehendisset, vel quod nonnullis dicti monasterij carere voluisset, apud illos grauior offendit, quare vt suæ quieti consulere, obtenta a Reuerendiss. Magistro Thoma Firmano Generali Ordinis Magistro licentia, publico Notario rogata, necnon etiam à Pontifice dispensatione irregularitate bigamiæ usque ad Diaconatum, Frigidonariam accedens, habitum Canoniorum de manu Ven. Patris D. Bartholomæi Prioris accepit, in festo S. Barnabæ, quod vel anno 1403. vel sequenti accidisse arbitror: in ipse D. Bartholomæus expleto munere sui regimini, vel paulo post, fratribus in timore Domini, & in vigore, ac rigore canonicæ disciplina confirmatis, assumpto sibi in socium Fr. Iacobus, ad opus Euangelicæ prædicationis est reuertens, vt sequenti capite fuit dicitur.

CAPVT NONVM.

De duodecim Stellarum prodigio prædictam reformationem præsignante, actiua de formatione habitus, regimini, & de statutis in eadem reformatione præscriptis.

In prædicta reformatione licet noua quædam instituta pro canonicæ disciplina vigore, & discipline condita fuerint, nihil tamen de effectibus antiqui Ordinis canonicæ, & Apostolice immutatum. nam forma professionis antiquæ canonicorum ad vnguem retenta; in quoque regimini priorum, & posteriorum monasterio Frigidonario degentium, vniuersum denique, vt nimirum Priores non perpetui, seduales à Capitulo crearentur, qui anno repleto, nisi denuo confirmati per Capitulum, in ordinem redigerentur. Habitus reformationum, & veterum canonicorum & idem, nisi quod posteriorum aliquantulum

aliqua illas transcurrentibus stellas duodecim diuisas supra monasterium, in modum coelorum ambientes, vetus & consilans incolis Frigidonariæ adiacentium est traditio, quæ dicitur R. P. Cæsar Frigidonarij, in libro allegoriarum Imaginibus Lucensibus, in descriptione monasterij Frigidonarij, extatque in Ecclesiæ casibus tribuna tante rei memoria, duodecim imaginibus Canoniorum in pariete ecclesiæ, duodecim stellas supra capita gestantibus, duodecim stellas supra capita gestantibus, in temporibus excessus intueri nunc etiam potest, cum spiritus, tum etiam temporalium bonorum, ex hoc capite coniecta, ut quod deficientibus illis vitæ necessarijs loco descendendo, vt tunc vnusquisque ad vitam comparanda, coacti tandem sunt accipere habere tractationem. quod audientes damus Dei, ex ordine lesatorum nunc, apud Lucam in quodam monasterio canonicos, illorum recessum agro animo ferentem S. Spiritus, & fraternæ charitatis validè censi Frigidonariam accedentes, canonicos conuenientes, bono animo esse iubent. Nos quæ, pro vobis parati sumus quotidie puerum elemosinas querere, & de nostris re vobis succurrere, donec Cuius innotuit: tamen in Domino confidentes, qui quam deus sperantibus in se, locum ne rati. Eo dicto plurimum confortati, in monasterio, ipsi eluatis quotidie per Ciuitatem Villam panem, & alia necessaria pro eis quibus, & optima illorum conuersationem parare. Et ita breui tempore factum non solum vitæ necessaria illis abundante ministrarentur: verum etiam ex puerum elemosinis monasterium totum renouaretur, & redditus, qui vix tribus, aut quatuor ascendere possent, taliter aucti, vt triginta Capite alere sufficientes essent, industria præsertim labore Fratris Petri de Cumis, monasterij Conuersi, qui fuit vir sanctus, & per acriter quinquaginta ipsius monasterij puerum rationem egit, & illud bonis redditibus locum.

In prædicta reformatione licet noua quædam instituta pro canonicæ disciplina vigore, & discipline condita fuerint, nihil tamen de effectibus antiqui Ordinis canonicæ, & Apostolice immutatum. nam forma professionis antiquæ canonicorum ad vnguem retenta; in quoque regimini priorum, & posteriorum monasterio Frigidonario degentium, vniuersum denique, vt nimirum Priores non perpetui, seduales à Capitulo crearentur, qui anno repleto, nisi denuo confirmati per Capitulum, in ordinem redigerentur. Habitus reformationum, & veterum canonicorum & idem, nisi quod posteriorum aliquantulum